

Deu sèries de crims i de denúncia social que no et pots perdre

CRÍTIC ha demanat a l'expert en sèries i crític televisiu Toni de la Torre una selecció de les deu sèries més interessants del moment que barregen crims i denúncia social.

Toni de la Torre / @tonidelatorre

La troballa d'un cadàver pot ser el detonant per destapar tot tipus de realitats fosques que estaven amagades sota la superfície. Això a la televisió no és nou: només cal recordar un clàssic com 'Twin Peaks'. Però les sèries televisives actuals han tornat a fer servir aquest punt de partida per elaborar històries amb una forta càrrega de denúncia social i que aborden temes controvertits de forma crítica. Algunes s'adscriuen al gènere criminal i d'altres fan servir la mateixa premissa des d'altres perspectives.

CRÍTIC ha demanat a l'expert en sèries i crític televisiu [Toni de la Torre](#) una selecció de les deu més interessants del moment:

1. 'Bron/Broen'

L'aparició d'un cadàver situat en un pont, a mig camí entre Suècia i Dinamarca, és l'excusa que fa servir 'Bron/Broen' per obligar dos detectius, amb dues jurisdiccions diferents, a entendre's: la freda sueca Saga i el danès rialler Martin són els protagonistes d'un dels grans referents del gènere criminal nòrdic (on també podríem mencionar 'Forbrydelsen'), que beu de la tradició literària d'aquests països. Aquí la clau és la intenció que hi ha darrere del crim, que és la de **cridar l'atenció sobre problemes socials**, particularment la desatenció que pateixen els sectors més vulnerables en la societat del benestar. L'assassí es presenta, inicialment, com un justicier, amb motivacions nobles per cometre els seus actes, fins al punt que no tothom veu amb mals ulls el que fa i se l'anomena "el Terrorista de la Veritat".

En cert moment de la història, el criminal identifica cinc problemes fonamentals que cal resoldre i que estan relacionats respectivament amb la **desigualtat, la immigració, les malalties mentals, la situació dels sense sostre i l'explotació infantil**. D'aquesta manera, la sèrie explora problemes que no es tracten sovint a la ficció televisiva i al mateix temps manté els trets identificatius del gènere criminal, excel·lint sobretot en la construcció d'una ambientació que cau sobre les espatlles dels protagonistes, i recolzant-se en la bona feina que fan els dos actors protagonistes, Kim Bodnia i Sofia Helin, que tenen una química en pantalla que els 'remakes' que s'han fet de 'Bron/Broen' (n'hi ha una versió nord-americana i una versió anglofrancesa) no han aconseguit reproduir.

2. 'Blå Ögon'

Una altra sèrie criminal, en aquest cas sueca, que presenta la història d'Annika, la representant en una ciutat petita d'un **partit d'extrema dreta** que intenta guanyar adeptes fent diversos actes. La sèrie mostra el convenciment d'Annika amb les seves idees i com ho viu la seva família. En un d'aquests actes, fa un discurs en una plaça i posteriorment és assassinada. La investigació d'aquest

crim permet a la sèrie, creada per Alex Haridi (que havia estat guionista de la reivindicable 'Äkta människor'), explorar el problema de la xenofòbia i també les conseqüències dels discursos de l'odi que es troben en la vida política i sobretot als espais 'online', on es propaguen amb molta facilitat, tal com mostra la sèrie.

La mort de l'Annika porta el seu partit a intentar treure'n rèdit electoral, buscant el suport de la família d'ella, al mateix temps que ressorgeix una **organització nazi** que comença a cometre diversos actes criminals. En paral·lel, se'ns presenta el misteri de la desaparició de la cap de personal del Ministeri de Justícia, un misteri que destapa la seva substituta en el càrrec quan comença a investigar què va passar amb la seva predecessora. Aquesta història es desenvolupa mentre s'apropen unes noves eleccions, amb tot el que això implica per a totes les trames que s'han posat en moviment. Tots els arcs argumentals acaben encaixant en una sèrie que **combina hàbilment crim, política i radiografia social** però que ha passat força desapercibuda fins i tot per als aficionats a les sèries nòrdiques.

3. 'Top of the lake'

En les sèries criminals, però, no tot és trobar un cadàver. La desaparició d'un personatge és un altre recurs que el gènere utilitza sovint i que, fins que no es resol, es gestiona de la mateixa manera: s'investiga l'entorn de la víctima i es busquen sospitosos. En el cas d'aquesta sèrie, la desapareguda és una nena de 12 anys, que és trobada de seguida en un llac on està intentant ofegar-se. El motiu es descobreix durant el reconeixement mèdic: està **embarassada**. Elisabeth Moss interpreta la detectiu que s'encarregarà del cas i que intenta descobrir què li ha passat i si ha estat **violada**. Encara que el cas de la nena és central per a la història, funciona sobretot com un vehicle per explorar el context on s'ha produït el cas, un petit **poble neozelandès ple d'homes** que no donen cap mena d'importància a un fet com aquest.

El detectiu local no vol destinar recursos a la investigació i el pare de la nena, interpretat pel sempre sòlid Peter Mullan, també se'n desentén i els companys de feina de la detectiu es burlen d'ella i la menyspreen en part pel fet de ser dona (recordant un clàssic com 'Prime suspect', la minisèrie que va protagonitzar Helen Mirren als anys noranta), una actitud compartida pels homes del poble que interroga, que no li tenen gens de respecte. Personatge a personatge, la reconeguda directora i guionista neozelandesa Jane Campion va teixint un retrat molt coherent amb el conjunt de la seva obra: el d'una **societat patriarcal** que exerceix el seu poder amb impunitat.

4. 'Pustina'

Una desaparició també és el motor de 'Pustina', una sèrie txeca desenvolupada per HBO Europe i que firma Štěpán Hulík, el creador de 'Horící ker' (una minisèrie que vaig recomanar en l'anterior [selecció de sèries](#) que vaig fer per a CRÍTIC). En aquesta ocasió, el guionista no es basa en fets històrics, sinó que treballa amb fets ficticis amb l'objectiu de posar llum sobre una realitat. L'acció està situada a Pustina, un petit poble castigat per la **crisi econòmica** i en un estat de decadència que s'escampa pertot arreu. Entela els paisatges, esquerra els edificis, es detecta en l'actitud dels seus habitants i a les seves cases humils (el títol de la sèrie en anglès, 'Wasteland', fa explícita aquesta situació).

En aquest context, una **empresa minera està comprant, literalment, el poble**, oferint diners per comprar les cases dels veïns. Una oferta que alguns veuen com un acte d'hostilitat per part d'una corporació que només pensa a treure profit econòmic de la terra i d'altres com una sortida de la seva situació. L'alcalde de Pustina, interpretada per la Zuzana Stivínová, forma part dels veïns que opten per la resistència. És per això que, quan la seva filla adolescent desapareix, és inevitable

que relacioni tots dos fets. A través de vuit episodis, l'alcaldeessa anirà descobrint la cara més fosca d'alguns dels veïns en un procediment habitual en el gènere criminal però en aquest cas originat per la desesperació d'una situació econòmica que llança els individus pel precipici de la moralitat.

5. 'The replacement'

La **por de perdre la feina** és el que tenen en comú les dues protagonistes d'aquesta minisèrie de la BBC que podríem qualificar de '**thriller** **laboral**'. La primera, interpretada per Morven Christie, es queda embarassada en un bon moment professional i, malgrat que vol tenir la criatura, agafa la baixa per maternitat amb reticències. La segona, que interpreta Vicky McClure, és la seva substituta, i ja fa temps que va ser mare. De fet, aquesta substitució significa el seu retorn al món laboral després d'haver estat diversos anys dedicant-se a cuidar els fills. Tots dos personatges queden ràpidament enfrontats perquè es veuen l'una a l'altra com a enemics.

L'angoixa per perdre la feina i el desig d'aconseguir un lloc de treball més enllà de la substitució les porta a desconfiar tota l'estona l'una de l'altra, de manera que la minisèrie fa reflexionar l'espectador sobre la **pressió del món laboral** i la importància que donem a la feina, fins al punt que ens porta a enfrontar-nos els uns als altres. El guió de Joe Ahearne capta molt bé la paranoia d'oficina que sorgeix quan hi ha la sensació que algú està malparlant de tu als companys i ensabonant els caps per prendre't el lloc. El primer episodi acaba amb un cadàver, introduint el recurs clàssic de la sèrie criminal per explorar a fons el que ha passat entre aquests dos personatges. La mort també porta un enfrontament construït amb diàlegs a un altre nivell, fent entrar en escena l'instint de supervivència dels personatges.

6. 'The Government inspector'

Un suïcidi també pot ser un assassinat. O, dit d'una altra manera, també pot tenir culpables. En aquesta 'tv-movie' de l'any 2005, el guionista Peter Kosminsky es va atrevir a convertir en ficció la **vida de David Kelly**, un científic expert en armament biològic que va ser un dels **inspectors que les Nacions Unides van enviar a l'Iraq** per buscar proves de l'existència d'armes de destrucció massiva. L'any 2003, el mateix any que els Estats Units i els seus aliats van iniciar l'ofensiva a l'Iraq, en David Kelly es va treure la vida, i el que es pregunta aquesta 'tv-movie' és per què. La ficció planteja el cas com un misteri, no perquè posi en dubte que David Kelly se suïcidés, cosa que no fa en cap moment a diferència d'altres relats (hi ha teories que defensen que el van assassinar, i fins i tot hi ha un llibre, 'The strange death of David Kelly', escrit per Norman Baker, que reuneix arguments per demostrar aquesta tesi), sinó perquè assenyala com a culpables del suïcidi els que van posar el focus de l'opinió pública sobre el científic. És a dir, en aquells que van filtrar el seu nom a la premsa. I és que David Kelly havia accedit a explicar el que ell havia viscut com a inspector a un periodista de la BBC, però com a font anònima.

La 'tv-movie' posa el focus en la pressió que va viure el científic, al qual Mark Rylance (que recentment ha tornat a treballar amb Peter Kosminsky a l'excel·lent 'Wolf hall') treu profit amb una interpretació continguda però intensa, per després assenyalar **la pressió com la causa del suïcidi i responsabilitzar-ne el Govern britànic i la BBC**. La televisió pública britànica era la que, inicialment, havia d'emetre 'The Government inspector', però va rebutjar el projecte acollint-se al fet que la seva normativa marca que no s'han de tractar en forma de ficció fets tan recents, però és difícil no veure-hi altres motius. La 'tv-movie' es va acabar emetent a Channel 4 i, com la majoria dels treballs de Peter Kosminsky, va ser polèmica.

7. 'American crime story'

Un altre cas real que ha estat explicat en forma de sèrie ha estat el de **Nicole Brown Simpson i el seu amic Ron Goldman**. Però no és un cas que s'identifiqui amb el nom de les víctimes, sinó que és més conegut com el cas d'O. J. Simpson. Només això ja ens diu molt del paper que va tenir el fet que el principal sospitós del crim fos una estrella famosa de la lliga NFL en el desenvolupament del cas. La història ha estat convertida en ficció per Ryan Murphy, aquest cop com a director i productor, a '**American crime story**', una sèrie en format d'antologia que explicarà un cas diferent cada temporada. La sèrie arrenca amb els cossos ensangonats de les víctimes, però no és una ficció de gènere criminal, sinó un drama legal que fa servir un judici per retratar problemes de la societat nord-americana aconseguint que el seu interès vagi més enllà de la resolució d'un cas que és prou conegut.

El **racisme** és el principal tema que es tracta a 'American crime story', amb algunes seqüències brillants, com la que protagonitza l'advocat Johnnie Cochran, que és aturat per la policia només pel fet de ser negre i conduir un cotxe car en una zona residencial majoritàriament de gent blanca. Però també s'hi tracta el **masclisme**, amb un episodi excel·lent centrat en la fiscal del cas, interpretada per Sarah Paulson. Tractant aquestes qüestions en una sèrie situada en el passat, 'American crime story' obliga l'espectador a fer el lligam amb el present i extreure'n conclusions: poca cosa ha canviat en els darrers 20 anys.

8. 'Mitten in Deutschland: NSU'

L'assassinat de nou **immigrants**, tots produïts a la llum del dia, fent servir una pistola amb silenciador i a una distància molt curta, és el cas a investigar en aquesta minisèrie de producció alemanya. Torna a ser un cas real, i recent, ja que aquests assassinats es van produir entre l'any 2000 i el 2007. Van ser perpetrats per un grup d'**extrema dreta neonazi** anomenat Nationalsozialistischer Untergrund (NSU) i en el seu moment van ser anomenats per la premsa sensacionalista alemanya "**els assassinats del kebab**", amb una referència despectiva a l'origen de les víctimes, vuit turcs i un grec, i sorgit de la professió d'un d'ells, propietari d'un 'döner kebab'. La resta eren també petits empresaris o treballadors de vida humil. Inicialment es van atribuir els crims a delinqüència comuna i es va trigar a identificar el grup que els havia comès, cosa que posteriorment va generar sospites que hi havia certa connivència policial amb les motivacions de l'organització, d'ideologia nítidament xenòfoba.

La minisèrie està interessada a reconstruir els fets però sobretot a indagar què hi ha al darrere. Per això divideix els seus **tres episodis en punts de vista**. El primer és el dels assassins, arrenca amb referències a la caiguda del Mur de Berlín i explora les motivacions dels tres fundadors del grup neonazi; el segon se centra en les famílies de les víctimes i es recrea en el seu dolor, però sobretot mostra com van tractar el cas els investigadors, que són els protagonistes del tercer episodi, on la minisèrie es llança a fer més preguntes i reflexions. Malgrat que el cas apareix periòdicament a la premsa alemanya, ja que es tracta d'un procés judicial obert, la minisèrie va despertar poc interès al país i va tenir xifres d'audiències pobres en la seva emissió a Alemanya. Tanmateix, és un exercici interessant per veure com una ficció televisiva pot fer servir un cas d'assassinat real per intentar exposar a la pantalla les ombres psicològiques d'un país.

9. 'Making a murderer'

La sèrie documental, particularment la que està vinculada a casos criminals, ha viscut en els últims anys un augment de popularitat. Podem assenyalar dues produccions com a responsables del

fenomen: 'The jinx', que va ocupar titulars després de ser una peça clau en el cas de Robert Durst, i 'Making a murderer', que va servir per donar a conèixer a un públic molt ampli el **cas de Steven Avery** (i podríem afegir-hi el documental radiofònic 'Serial' com a part d'aquesta tendència). De tots tres, 'Making a murderer' és el que posa més èmfasi en la **injustícia que pateix el seu protagonista** i, de fet, una part del seu èxit respon a la sensació d'imptència que genera en l'espectador el relat d'un home que, després d'haver passat 18 anys a la presó per un crim que no havia comès, és incriminat per part de les autoritats de la localitat de Manitowoc County en un cas d'assassinat.

La sèrie no deixa espai per al dubte i, a través d'entrevistes, de la presentació de diverses proves i de l'ús de tècniques narratives pròpies de la ficció, porta l'espectador a concloure que es tracta d'un cas d'injustícia flagrant i, per tant, a **qüestionar el sistema judicial** que ha permès que siguin possibles situacions com aquesta. Prova de l'efectivitat de la sèrie és que, arran de l'emissió de 'Making a murderer', es va crear una petició dirigida a la Casa Blanca per demanar l'indult de Steven Avery i la investigació de la corrupció policial denunciada per la ficció.

10. 'American crime'

Acabem la llista amb la sèrie més recent, ja que la tercera temporada d'"American crime" s'acaba d'estrenar. Novament, es tracta d'una sèrie en format d'antologia que explica una història diferent cada temporada. Aquí l'element en comú entre les diferents històries és la **temàtica social**, i el tema que han triat a la nova temporada, l'**esclavitud moderna**, em sembla especialment punyent, ja que, a diferència dels altres temes que ha tractat prèviament, no es tracta gairebé mai a la televisió. La temporada arrenca, com és habitual a la sèrie, amb una trucada al 911. En aquest cas, una veu que parla alerta de la troballa d'un cos en un riu. Podem deduir, pel que ens explicaran després, que el mort és un dels immigrants que treballen les terres del propietari d'una granja a Carolina del Nord.

La sèrie mostra com aquest negoci familiar prospera reduint les despeses de la mà d'obra. Es busquen persones en una situació difícil, la majoria immigrants il·legals, perquè acceptin **condicions inhumanes** i posteriorment se les endeuta amb l'empresa perquè no puguin marxar. Poques sèries nord-americanes han abordat aquest tema de forma tan directa; potser la que més s'hi ha apropiat ha estat 'Bloodline', que també tenia un crim com a motor principal i podria formar part d'aquesta llista. A 'American crime' la trama dels immigrants s'explica al mateix temps que la d'una **prostituta que és explotada** de forma semblant pel seu proxeneta. Unint totes dues trames, la ficció exposa i denuncia l'esclavitud moderna de forma transversal i d'una manera certament efectiva, introduint aquests temes a les llars d'un públic molt ampli, ja que 'American crime' no és una sèrie d'un canal de pagament, com ara HBO, o d'un servei en 'streaming' al qual cal subscriure's, com Netflix, sinó que s'emet en obert a l'ABC, una cadena generalista.

Toni de la Torre ha publicat també a CRÍTIC un article de recomanació de les millors sèries amb rerefons de compromís i de lluita política. Recupereu-lo: ["Onze sèries amb sentit crític per devorar a l'estiu"](#).